

Otvoreni operativni sistemi

Marko Dimitrijević

Tekstualni fajlovi

- Tekstualni fajlovi su obični fajlovi čiji je sadržaj kodiran ASCII, UNICODE ili nekim drugim kodom za kodiranje teksta.
- Tekstualni fajl se sastoji od **karaktera**. Karakter je vidljiv znak – slovo, cifra, interpunkcija, specijalni znak, ... Postoje kontrolni karakteri, koje nije moguće prikazati niti odštampati (CR, LF, BELL,...)
- Sadržaj tekstualnog fajla se može prikazati, odštampati, editovati, pretraživati, itd., u zavisnosti od prava pristupa korisnika.

Tekstualni fajlovi

- Operacije sa tekstualnim fajlovima:
  - cat
  - more, less
  - head, tail
  - grep, egrep
  - cmp, diff
  - sort, uniq
  - wc
- Redirekcija
  - stdin
  - stdout
  - stderr

Prikazivanje sadržaja tekstualnog fajla – cat

- Sadržaj tekstualnog fajla se može prikazati komandom **cat**:

cat ime_fajla

- Opcije:

cat -n ime_fajla

- ispisuje brojeve linija

cat -E ime_fajla

- ispisuje \$ na kraju svake linije

cat -T ime_fajla

- ispisuje ^I na mestu svakog tab karaktera

Prikazivanje sadržaja tekstualnog fajla – more

- Sadržaj tekstualnog fajla se može prikazati komandom **more**:

more ime_fajla

- Interaktivni mod:

SPACE

- pomera polovinu ekrana

ENTER

- pomera jednu liniju

q

- izlaz

/

- pretraga teksta

Prikazivanje sadržaja tekstualnog fajla – less

- Sadržaj tekstualnog fajla se može prikazati komandom **less**:

less ime_fajla

- Interaktivni mod:

SPACE

- pomera polovinu ekrana

ENTER

- pomera jednu liniju

q

- izlaz

/

- pretraga teksta

Prikazivanje sadržaja tekstualnog fajla – head

- Početak (head) tekstualnog fajla se može prikazati komandom **head**:

head ime_fajla

- Opcije:

head -n ime_fajla - ispisuje prvih n linija fajla

head -c K ime_fajla - ispisuje prvih K bajtova binarnog fajla

Prikazivanje sadržaja tekstualnog fajla – tail

- Kraj (tail) tekstualnog fajla se može prikazati komandom **tail**:

tail ime_fajla

- Opcije:

tail -n ime_fajla

- ispisuje poslednjih n linija fajla

tail -c K ime_fajla

- ispisuje poslednjih K bajtova binarnog fajla

tail -f ime_fajla

- ispisuje kraj fajla, i njegovu promenu

Pronalaženje pattern-a u tekstualnom fajlu – grep

- Tekstualni šablon (pattern) u fajlu se može naći komandom **grep**:

grep pattern ime_fajla

- Opcije:

grep -i pattern ime_fajla

- ignoriše mala/velika slova

grep -v pattern ime_fajla

- invertuje ispis

grep -n pattern ime_fajla

- ispisuje broj linije fajla u kojoj se pattern nalazi

grep -c pattern ime_fajla

- ispisuje samo broj linije fajla u kojoj se pattern nalazi

grep -l pattern fajlovi

- ispisuje samo imena fajlova u kojima se pattern nalazi

Pronalaženje pattern-a u tekstualnom fajlu – egrep

- Tekstualni šablon (pattern) u fajlu se može naći komandom **egrep**. Pattern može da sadrži **regularne izraze**.

egrep pattern ime_fajla

- Opcije:
  - egrep -i pattern ime_fajla** - ignoriše mala/velika slova
  - egrep -v pattern ime_fajla** - invertuje ispis
  - egrep -n pattern ime_fajla** - ispisuje broj linije fajla u kojoj se pattern nalazi
  - egrep -c pattern ime_fajla** - ispisuje samo broj linije fajla u kojoj se pattern nalazi
  - egrep -l pattern fajlovi** - ispisuje samo imena fajlova u kojima se pattern nalazi

Upoređivanje sadržaja tekstualnih fajlova - cmp

- Sadržaj tekstualnih fajlova se može uporediti komandom **cmp**:

```
cmp file_1 file_2
```

Upoređivanje sadržaja tekstualnih fajlova - diff

- Sadržaj tekstualnih fajlova se može uporediti komandom **diff**:

```
diff file_1 file_2
```

- Opcije:

diff -i file_1 file_2	- ignoriše mala/velika slova
diff -b file_1 file_2	- ignoriše razlike u SPACE karakterima
diff -E file_1 file_2	- ignoriše razlike u TAB karakterima
diff -B file_1 file_2	- ignoriše razlike u praznim linijama
diff -w file_1 file_2	- ignoriše sve white space karaktere

Sortiranje fajlova - sort

- Sadržaj tekstualnog fajla se može sortirati komandom **sort**:

sort ime_fajla

- Opcije:

sort -f ime_fajla

- ignoriše mala/velika slova

sort -b ime_fajla

- ignoriše sve white space na početku

sort -d ime_fajla

- sortira samo prema alfanumeričkom redosledu

sort -M ime_fajla

- sortira po mesecima

sort -h ime_fajla

- sortira human readable (1k, 2M, 3G,...)

Pronalaženje i/ili izdvajanje linija koje se ponavljaju - uniq

- Linije koje se ponavljaju u fajlu mogu se izbeći komandom **uniq**:

uniq -u ime_fajla

- Opcije:

uniq -i ime_fajla

- ignoriše mala/velika slova

uniq -c ime_fajla

- speciicira broj ponavljanja linije

uniq -D ime_fajla

- ispisuje grupisane sve linije koje se ponavljaju

Broj linija, reči, karaktera – wc

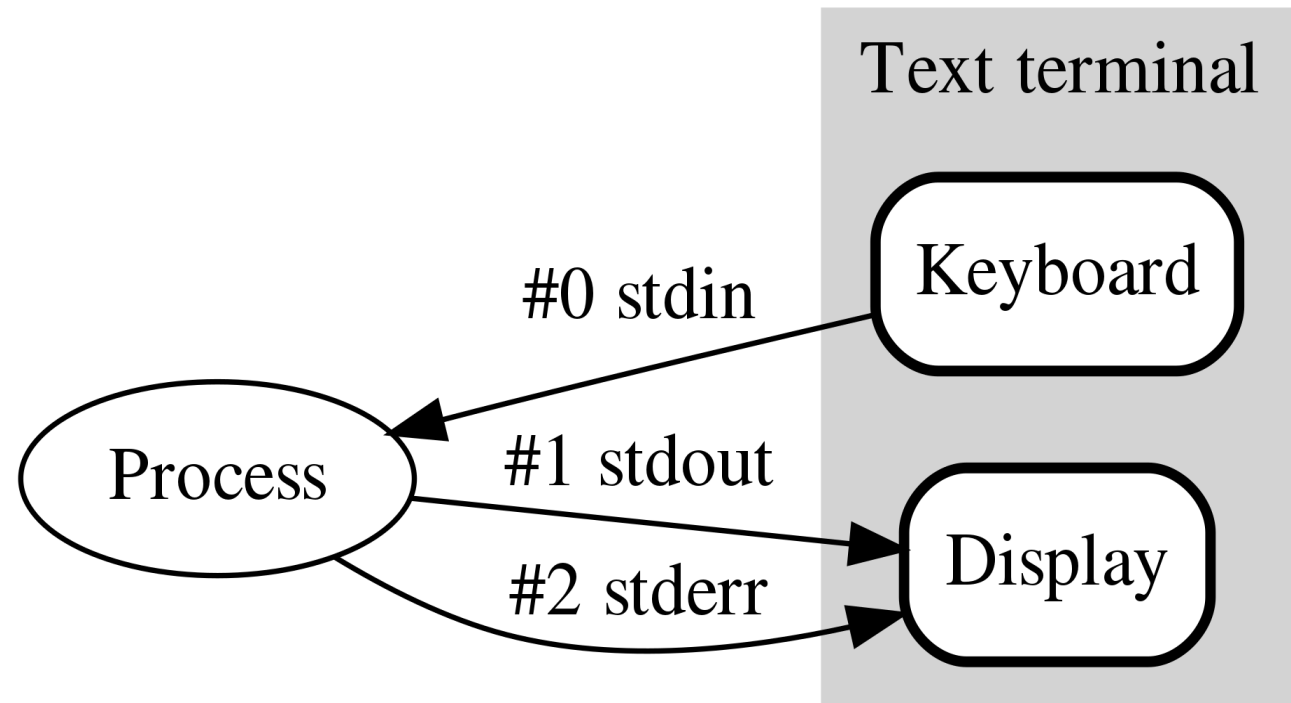
- Broj linija, reči ili karaktera tekstualnog fajla se mogu odrediti komandom **wc**:

wc -l ime_fajla	- broj linija u fajlu
wc -w ime_fajla	- broj reči u fajlu
wc -c ime_fajla	- broj karaktera u fajlu

Redirekcija ulaza i izlaza - stdin, stdout i stderr

- Svi procesi koji se izvršavaju na UNIX/Linux sistemu imaju tri komunikaciona kanala:

1. **Standardni ulaz – stdin**
2. **Standardni izlaz – stdout**
3. **Dijagnostički izlaz – stderr**

Standardni ulaz - stdin

- Standardni ulaz je mehanizam kojim se programu prosleđuju podaci – najčešće tekst.
- Proces prihvata podatke iz tekstualnog fajla, prilikom pozivanja komande (cat, grep, more, less, head, tail, wc, sort, uniq,...), preko tastature ili redirekcijom od drugog procesa.
- Nemaju sve komande standardni ulaz (cd, pwd, ls,...).

Standardni izlaz – stdout

- Standardni izlaz je komunikacioni kanal preko koga proces šalje podatke.
- Neki procesi su nemi, ukoliko je izvršavanje uspešno, ne daju nikakav podatak.
- Standardni izlaz procesa se nasleđuje od parent procesa, tj. najčešće od shell-a (bash), i ispisuju podatke na terminalu (monitoru).

Dijagnostički izlaz

- Dijagnostički izlaz je drugi komunikacioni kanal preko koga proces šalje podatke.
- Preko dijagnostičkog izlaza se šalju poruke o greškama ili druge dijagnostičke poruke. Na taj način je moguće razdvojiti standardni izlaz od poruka o greškama.
- Ukoliko nije drugačije specificirano, dijagnostički izlaz se prikazuje kao i standardni izlaz na terminalu.

Redirekcija standardnog i dijagnostičkog izlaza

Komanda	Objašnjenje
<code>komanda > file_name</code>	Preusmerava standardni izlaz u file_name . Ako file_name postoji gubi se prethodni sadržaj. Ovo se može sprečiti ako se setuje shell promenljiva noclobber (set noclobber). Primer: <code>% cat file1 file2 > file3</code>
<code>komanda >! file_name</code>	Forsirano preusmeravanje. Iako file_name postoji i setovana je promenljiva noclobber , vrsi se prepisivanje starog sadržaja.
<code>komanda >& file_name</code>	Preusmeravanje standardnog izlaza i dijagnostičkog izlaza. Primer: <code>% rm -r nonexisting_dir >& /dev/null</code>
<code>komanda >&! file_name</code>	Forsirano preusmeravanje standardnog i dijagnostičkog izlaza.

Redirekcija standardnog i dijagnostičkog izlaza

Komanda	Objašnjenje
<code>komanda >> file_name</code>	Preusmeravanje standardnog izlaza u file_name . Zapis se dodaje već postojećem sadržaju datoteke file_name .
<code>komanda >>& file_name</code>	Preusmeravanje standardnog i dijagnostičkog izlaza u file_name . Stari sadržaj se ne briše već mu se dodaje novi.
<code>komanda >>&! file_name</code>	Forsirano preusmeravanje standardnog i dijagnostičkog izlaza u file_name . Stari sadržaj se ne briše.
<code>komanda 1> file_1 2> file_2</code>	Preusmeravanje standardnog izlaza u file_1 i dijagnostičkog izlaza u file_2 .
<code>komanda 1>> file_1 2>> file_2</code>	Preusmeravanje standardnog izlaza u file_1 i dijagnostičkog izlaza u file_2 . Zapis se dodaje već postojećim sadržajima fajlova file_1 i file_2 .

Redirekcija standardnog izlaza na standardni ulaz

Komanda	Objašnjenje
<code>cmd1 cmd2 cmd3</code>	<p>Pipelining. Standardni izlaz prethodne komande se usmerava na standardni ulaz naredne. Primer:</p> <pre>% ps -ef grep getty more</pre>
<code>(cmd1; cmd2;...) >& file_name</code>	<p>Usmeravanje standardnog i dijagnostičkog izlaza grupe komandi u datoteku file_name. Primer:</p> <pre>% (ls -l; ls -a; ls -s) >& listings</pre>
<code>komanda < file_name</code>	<p>Preusmeravanje standardnog ulaza iz fajla file_name. Primer:</p> <pre>% mail < pismo</pre>
<code>komanda << EOF</code>	<p>Saopstava se komandi komanda (obično je interaktivna) da standardni ulaz čita iz istog fajla. Primenjuje se u skriptovima. Reč EOF se tretira kao end-of-input.</p>